

πρόσωπον δύναται και ὁ μὴ γινώσκων τὸ δράμα εἰπεῖν νὰ ἴδῃ ἀπαστράπτουσαν τὴν εὐχαρίστησιν ἢ νὰ αἰσθάνεται ὅτι τῇ μένει μέσον ν' ἀποδράσῃ μετὰ τοῦ Λαυρεντίου, και περὶ τὴν ὠραίαν, ὡσάνει ἐλαφρόντα τὸν φόβον, ὃν δοκιμάζει, μὴ ὁ πατήρ της ἀνακαλύψῃ ἐγκαίρως τὸν ὑπὸ τοῦ Λαυρεντίου διασκευασθέντα τοῦτον τάρaxon, τὸν ἄπιστον ὑπὲρ τὴν γελῶντα μετὰ μυκτηρισμῶν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο πρόσωπον ἀπῆλθε βεβαίως διορθώσεις τινάς, οὐχ ἤττω ὅμως εὐκόλον και ἀσφαλές ἀναδεικνύεται τὸ διάγραμμα τοῦ Προσαλέντου, ἄρα ἢ περὶ τὰ ἄκρα θίξεις και, ὡς παρετήρησεν ἡ ἐπιτροπὴ, ἀφαιρουμένων ὑπερβολῶν τινων, ὑπαρχουσῶν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ γέροντος, και τινος πτυχῆς λίαν θαθείας ἐν τῇ ἐφεστρίδι τῆς νεάνιδος, ἡ γραφὴ αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔργον οὐχὶ μόνον προκεχωρημένου, ἀλλὰ και διακεκριμένου καλλιτέχνου.»

Ἔργον τοῦ κ. Προσαλέντου εἶναι και ἐτέρα εἰκονογραφία, ἣτις εὑρίσκεται ἤδη ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πολυτεχνίῳ, ὅπου δύναται ὁ βουλόμενος νὰ ἴδῃ αὐτήν. Ἡ γραφὴ αὕτη παριστᾷ νεάνίδα χωρικήν κρούουσαν κιθάραν. Τῆς κεφαλῆς τὸ διάγραμμα εἶναι ἀναμάρτητον και πλείστη ὄση ἐπανθεῖ χάρις ἐπ' αὐτῆς ὁ δὲ χρωματισμὸς τῶν σαρκῶν εἶναι ποσοῦτον ἄβρως, ὥστε δικαίως ἤθελεν εἰκασεῖ τις ὅτι ἡ νεάνις ἐξετρέφετο μὲ ἄνθη, ὡς ἄλλοτε περὶ εἰκόνων ἄλλου εἶπον ὅτι ἐξετρέφοντο μὲ ῥόδα.

Κρίνομεν περιττὸν νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ κύριος Προσαλέντης εἶναι ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου του, ἐπομένως ὀλίγα ἔχομεν τῆς γραφίδος του προϊόντα, ἀλλὰ και ταῦτα προαναγγέλλουσιν ἀγαθὸν μαχητήν. Ἐπίζομεν ὅτι και τὸ κοινὸν και ἡ κυβέρνησις θέλει ἐνθαρρύνει τὸν νέον καλλιτέχνην, ἡμεῖς δὲ προτρέπομεν αὐτὸν νὰ βαδίσῃ θαρρᾶλῶς εἰς τὰ πρόσω. Τὸ στάδιον δι' αὐτὸν εἶναι ἐνδοξόν πρόκειται ἤδη νὰ ἐπανέλθῃ ἡ τέχνη εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐστίαν της. Εὐτυχεῖς ὅσοι δυναθῶσι νὰ συντελέσωσιν εἰς τοῦτο.

G. E. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις Ἱατροκαθηγητὴν
Κύριον Α. Πάλλην.

Ἀξιότιμε φίλε και συνάδελφε!

E pur si move.

ΔΕΝ ἀμφιβάλλω, ὅτι, ἐνήμερος ὢν τῶν προόδων τῆς ἐπιστήμης, ἀνέγνωσας τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν ἐν Παρισίοις περὶ Organicisme σύγγραμμα τοῦ σοφοῦ

Ροστάνου, ἐν ᾧ, ὡς εἶδες, πολεμεῖ τὰς δοξασίας τῆς ἐν Μονσαπελιέρῳ σχολῆς τῶν vitalistes.

Καίτοι, φίλε μου, οἱ πλείστοι τῶν ἱατρῶν τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς συμμερίζονται τὴν δόξαν τοῦ μνησθέντος Κ. Ροστάνου, ἐπιτραπήτω μοι μόλα ταῦτα νὰ παρατηρήσω ὅτι ὑπάρχουν παθολογικά τε και φυσιολογικά τινα φαινόμενα μηδὲ ὅλως ἐξηγούμενα ἄνευ προηγουμένης ἀλλοιώσεως τῆς ζωτικῆς δυνάμεως.

Ὁμολογῶ καὶ γὰρ ὅτι δὲν ἔχομεν ἱκανὰ μέσα ἵνα διακρίνωμεν ἀπάσας τὰς ἀλλοιώσεις τῆς ὀργανικῆς ὑφῆς, και ἐπαμένως ἐνδεχόμενον πολλὰ τῶν φαινόμενων τῶν ἀποδιδουμένων εἰς ἀπλῆς δυναμικῆς ἀλλοιώσεις νὰ πηγάζωσι μᾶλλον ἐξ ὑλικῶν μὲν ἀλλὰ μὴ παρ' ἡμῶν διακρινόμενων ἀλλοιώσεων τῆς ὀργανικῆς ὑφῆς. Πλὴν εἰς τινὰς περιπτώσεις ὡς χ. π. εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐν ἐπωασμῶ ὡσῦ, ἐὰν δὲν παραδεχθῶμεν ἀναπτυσσομένην προηγουμένης τὴν ζωτικὴν δυνάμιν πῶς θέλομεν ἐξηγήσει τὴν βαθμιαίαν διοργάνωσιν τοῦ ἐμβρύου; Μὴ τάχα δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ὀργάνωσις αὕτη τελεῖται ἐνεργεῖα τῆς θερμότητος; Πολυλοῦ γε και δεῖ καθότι ἡ θερμότης εἶναι μὲν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμβρύου, οὐχὶ δὲ και ἡ ἐνεργὸς τῆς διοργάνωσεως αὐτοῦ αἰτία, ἄλλως οἰονδῆποτε ὦν, καίτοι μὴ ὑπ' ἄβρενος βατευμένου ἤθελεν εἶσθαι ἐπιδεδεικτικὸν ὀργανικῆς ἀναπτύξεως, ὅπερ οὐδὲ ὅλως συμβαίνει.

Ἄλλ' ἡ ἐνεργεῖα τῆς ζωτικῆς δυνάμεως καταφαίνεται ἔτι σαφέστερον ὁσάνις ἠθικαὶ περιπτώσεις ἐνεργοῦσαι ἐφ' ἡμῶν και διεγείρουσαι ἰσχυρὰ ψυχικὰ παθήματα ἐπιφέρουσιν ἐν ἡμῖν παθολογικὰς τινὰς ἀλλοιώσεις, καθότι οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι αἱ ἐπελθούσαι αὐταὶ ἀλλοιώσεις τῆς ὀργανικῆς ὑφῆς εἰσὶν ἀπαύγασμα τῆς δυναμικῆς ἀλλοιώσεως τῆς ἐγερτικότητος, ἢ ζωτικῆς δυνάμεως ὡς τῷ χ. π. ἂν ἀκούων τις θλιβεράν εἰδησιν διαταραχθῇ ἰσχυρῶς και ἀσθενήσῃ, ἐμποροῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ἡ νόσος αὐτοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἠθικῆς συγκινήσεως; ἢ τίς θέλει εἰπῆ ὅτι ἡ ἠθικὴ συγκίνησις πηγάζει ἐξ ἀλλοιώσεως τινος τῆς ὀργανικῆς ὑφῆς; Ἀνάγκη λοιπὸν πᾶσα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εἰς τινὰς περιπτώσεις αἱ ὑλικαὶ ἀλλοιώσεις τῆς ὀργανικῆς τοῦ σώματος ἡμῶν ὑφῆς πηγάζουσιν ἐκ προγενεστέρας τινος πρωτύπου ἀλλοιώσεως τῆς ἐγερτικότητος ἢ ζωτικῆς δυνάμεως, και τότε τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ἕσον συμβαίνει τὸ αὐτὸ και εἰς τὰς τῆς βουλήσεώς μας ἐνεργεῖας ὡς τῷ εἰς τὴν θέλησιν νὰ κινήσῃ μέρος τι

τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ βούλησις, ἐνεργοῦσα ἐπὶ τῆς ζωτικῆς αὐτοῦ δυνάμεως συστέλλει δι' αὐτῆς τοὺς ἀρμοδίους μύνας καὶ οὕτω κινεῖται τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέλος. Ἰσως ἐνταῦθα μᾶς ἀντιτείνουσι, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐχὶ ἡ ζωτικὴ δύναμις, ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὐτὴ κινεῖ τὰ μέλη τοῦ σώματος. Ὅτι δὲ ἡ βούλησις ἐστὶ ψυχικὴ δύναμις οὐδεμία ἀμφιβολία· ἀλλ' ὅτι αὕτη ὄχι ἀμέσως, ἀλλ' ἐμμέσως, τουτέστι διὰ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, κινεῖ τὸ σῶμα, ἀποδεικνύεται οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀκουσίων ὀργανικῶν κινήσεων τῶν τοῦ σώματος ἡμῶν σπλάγγων, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐξ αὐτῶν τῶν ὀργανικῶν κινήσεων τῶν διαφόρων ζωοφύτων τε καὶ φυτῶν, τῶν κατὰ γενικὴν δόξαν στερουμένων ψυχῆς καὶ ἐπομένως βουλήσεως.

Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι γεννῶνται ἐν τῷ ὀργανισμῷ δυναμικαὶ τινες ἀλλοιώσεις πρωτότυποι καὶ ἐπομένως προγενέστεραι καὶ ἀνεξάρτητοι πάσης ὑλικῆς ἀλλοιώσεως τοῦ ὀργανικοῦ μίγματος· μάλιστα δὲ φρονῶ ὅτι τοιαῦται πρωτότυποι δυναμικαὶ ἀλλοιώσεις ἐπισυμβαίνουνσι καὶ εἰς τὰς δυνάμεις τῆς ἀνοργάνου ὕλης, ἄλλως οὐδὲν σῶμα ἠθελεν ὑπάρχει· καὶ ἐν ἔργῳ ἂν ἡ ἔλξις, ἡ χημικὴ συγγένεια, καὶ τινες ἄλλαι δυνάμεις τῆς ὕλης, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσιν ἄνευ προηγουμένης ὑλικῆς ἀλλοιώσεως τῶν οἰκείων ὑλικῶν ἀτόμων, οὐδὲ μεταβολὴ καμμία ἠθελε γενεῖσθαι εἰς τὰ διαφορά τοῦ σύμπαντος σώματα, οὐδ' αὐτὰ ταῦτα ἠθελεν ποσῶς ὑπάρχει· καθότι ἂν π. χ. ἡ ἐνέργεια τῆς ἔλξεως ἐπήγαγεν ἐκ προηγουμένης τινος ἀλλοιώσεως τῶν ὑλικῶν ἀτόμων, πῶς ἠθελε γεννηθῆ ἡ πρώτη αὕτη ἀλλοίωσις τῆς ἀδρανοῦς ὕλης; καὶ πῶς τ' ἀποτελοῦντα σῶμα τι ὑλικὰ ἄτομα ἠθελεν ἔλθει εἰς συνάφειν καὶ ἀποτελέσει ἐν σῶμα; Ἄρα ἀνάγκη πᾶσα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν δυναμικῶν ἐνεργειῶν ἢ ἀλλοιώσεων προγενεστέρων πάσης ὑλικῆς ἀλλοιώσεως.

Συμφωνῶ καὶ γὰρ πληρέστατα μετὰ τοῦ Κ. Ροστάνου, καὶ τῶν δημοφρονούντων σοφῶν ἀνδρῶν τῆς ἐν Παρισίοις Ἰατρικῆς σχολῆς, ὅτι αἱ δυνάμεις αὗται οὐκ ἔχουσι ποσῶς ὑπόστασιν τινα ἀνεξαρτήτως τῆς ὕλης, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ αὐτοῦ Ῥοστάνου, «Ἡ μονὰς καὶ ἡ πληθὺς, ἡ δύναμις καὶ τὸ σύγκραμα, ἀποτελοῦσι μίαν καὶ μόνην ἐνότητά, καὶ οὐδὲ δύνανται ποσῶς νὰ χωρισθῶσιν ἄνευ ἀμοιβαίας μηδενίσεως.» Ἄλλ' οὐχ ἥττον εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ δύναμις αὕτη πολλακίς ἐνεργεῖ ἢ ἀλλοιοῦται πρωτοτύπως, ἄνευ δηλονότι προηγουμένης τινος τῆς ὕλης ἀλλοιώσεως. Ἀλλὰ

πῶς δυνάμεθα, λέγουσι οἱ ἐναντίοι, νὰ παραδεχθῶμεν πρωτότυπὸν τινα τῆς δυνάμεως ἀλλοίωσιν ἐνῶ αὕτη οὐκ ἔστιν αὐθύπαρκτος, καὶ ἐνῶ ἡ αὕτη ὑπαρξίς ἐξαρτᾶται κατ' ἀνάγκην ἐξ αὐτῆς τῆς ὑπαρξεως τῆς ὕλης, εἰς τρόπον ὥστε μεταβαλλομένης τῆς συστάσεως τῶν διαφόρων τῆς ὕλης ἀτόμων, μεταβάλλεται κατ' ἀνάγκην μᾶλλον ἢ ἥττον καὶ αὕτη ἐκείνη ἡ δύναμις; καὶ μηδενίζομένων τῶν ὑλικῶν ἀτόμων μηδενίζεται κατ' ἀνάγκην καὶ αὕτη ἡ δύναμις; Ἄλλ' ἐνταῦθα, φίλε, τὸ ζήτημα ἀλλάσσει φάσιν, καθότι δὲν πρόκειται πλέον περὶ τοῦ ἂν πρωτοτύπως ἢ μὴ ἐνεργῆ ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος δύναμις, ἀλλὰ περὶ τοῦ τί ἐστὶ καὶ πῶς ὑπάρχει, τοῦθ' ὅπερ οὐδὲ γνωρίζομεν οὐδὲ ποσῶς δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν, ὡς δὲν κατανοοῦμεν τὴν οὐσίαν οὐδὲ τὸν τρόπον τῆς ὑπαρξεως καὶ αὐτῆς τῆς ὕλης, εἰ καὶ πάντες ὁμολογοῦμεν ἀδιεστάκτως τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς.

Οὕτω πρέπει λοιπὸν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἂν καὶ δὲν κατανοοῦμεν τὴν ἐξήγησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος φαινομένου, ἡ ὑπαρξίς αὐτοῦ ἐστὶ ἀναμφισβήτητος.

Ἄλλ' ἐνταῦθα δύνανται πάλιν νὰ μᾶς ἀντιτείνουσιν, ὅτι τοιαύτη πρωτότυπος τῆς ζωτικῆς δυνάμεως ἐνέργεια δύναται μὲν νὰ ὑπάρξη, ἀλλ' ἕνεκα μόνον τῆς τῶν ἠθικῶν ἀφορμῶν ἐνεργείας, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτε ὅλως ὑλικαὶ αἰτίαι ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῆς ὀργανικῆς ὑφῆς μηχανικῶς ἢ διὰ τῆς χημικῆς αὐτῶν συγγενείας, ὅτε εὐκόλως κατανοεῖται ὅτι δύναται νὰ ἐπέλθῃ ὑλικὴ ἀλλοίωσις τῆς ὀργανικῆς ὑφῆς καὶ ἄνευ προηγουμένης δυναμικῆς ἀλλοιώσεως.

Ὅτι τὸ τοιοῦτον ἠμπορεῖ νὰ συμβῆ οὐδόλως ἀντιτείνω· ἀλλ' ἐν τῇ παρουσίᾳ τῆς ἐπιστήμης καταστάσει, εἶναι ἄρα ὀρθόν, ὡσάκις οὐδὲν ἀποδεικνύει ὑλικὴν τῆς ὀργανικῆς ὑφῆς ἀλλοίωσιν, νὰ υποθέτωμεν τοιαύτην πρὸς ἀπλῆν τῶν παθολογικῶν φαινομένων ἐξήγησιν, καίτοι τούτων κάλλιστα καὶ εὐκολώτερον ἴσως ἐξηγουμένων διὰ τῆς ἐλλόγως εἰκαζομένης δυναμικῆς ἀλλοιώσεως; . .

Τίς τάχα θέλει διέσχυρισθῆ, ὅτι δύο μαγνητικῶν βελονῶν ὁμώνυμοι πόλοι ὠθοῦνται ἢ οἱ ἐτερόνυμοι ἔλκονται, μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς πηγαζούσης ἐξ ὑλικῆς τινος ἀλλοιώσεως τῶν συστατικῶν αὐτῶν μορίων, ἢ τῆς δυναμικῆς ἐνεργείας τοῦ μαγνητικοῦ αὐτῶν βευστοῦ; Διὰ ποῖον ἄρα λόγον τοῦθ' ὅπερ παραδεχθῶμεθα τόσον εὐκόλως διὰ τὰς μαγνητικὰς βελόνας, διαστάζομεν ἐπὶ τοσοῦτον νὰ παραδεχθῶμεν διὰ τὰ ὀργανισμένα σώματα; . .

Ἐξῆρσο.

Ὁ φίλος καὶ συνάδελφος

Ι. ΔΕΚΙΓΓΑΛΛΑΣ.